

2. Інститут громадського спілкування. Українському сільському зеленому туризму 20 років [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://www.csi.org.ua/regrozv/national-experience/20-rokiv-ukrayinskomu-silskomu-zelenomu-turyzmu-ta-yiyi-zasnovnyku-go-spilka-spruyannya-rozvytku-silskogo-zelenogo-turyzmu-v-ukrayini/>
3. Розвиток сільського зеленого туризму в Україні [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/chorna7.htm
4. Рутинський М. Й. Зелений туризм / Рутинський М. Й., Зінько Ю. В.. – К. : Знання, 2008. – 271с.
5. Рутинський М. Й. Сільський туризм / Рутинський М. Й., Зінько Ю. В.. – К. : Знання, 2006. – 271с.
6. Сільський зелений туризм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nmcbook.com.ua/wp-content/uploads/2017/11/Сільський-зелений-туризм.pdf>
7. Сільський туризм в Україні [Електронний ресурс].– Режим доступу: gt_2010_9_21.pdf
8. Спілка розвитку сільського зеленого туризму в Україні [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://www.greentour.com.ua>.

«ЗУБРОВИЦЯ», ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ОБ'ЄКТ ЕКОЛОГІЧНОГО ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

Заячук О.Г., Заячук М.Д.

zayachukmyroslav@ukr.net; zayaoksanka@ukr.net

Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича, Україна

The paper examines current state and prospects of development of ecological cognitive tourism on the territory of the objects of the nature reserve fund of Chernivtsi region. Article describes basic preconditions of development of tourism and recreation in Zubrovitsa zoological reserve. Author refers to the prospective directions of development in touristsphere.

Key words: *objects of natural reserve fund, destination, ecological tourism, cognitive tourism.*

Успіх туризму зумовлений тим, що в його основі лежить задоволення постійних людських потреб, прагнучи пізнати навколишній світ, що в силу значної інформатизації суспільства, великої швидкості поширення інформації про певні місця дестинацій об'єкти в ХХІ столітті стають все виразнішим.

Туристична діяльність в Україні сприяє розвитку тих територій, де наявні рекреаційні ресурси й немає взагалі або зовсім незначні перспективи розвитку інших галузей національного господарства. Саме на туристичну сферу покладено створення робочих місць, забезпечення зростання доходів населення, й водночас збереження історико-культурних, архітектурних і природних пам'яток. Розвиток природно-заповідної справи території також є одним з напрямків утвердження туризму. Варто зауважити, що природно-заповідний фонд – це основний ресурс для розвитку екологічного, пізнавального та рекреаційного (відповідно до мети відвідування об'єкта) туризму. Саме ці види є пріоритетними для Чернівецької області. Так, пізнавальний туризм є одним із провідних за кількістю екскурсантів, відомі екостежки користуються популярністю з-поміж вітчизняних і зарубіжних туристів. Останнім часом на туристичному ринку зростає потреба в нових екскурсійних маршрутах, формуванні спеціалізованих турів із залученням маловідомих природно-рекреаційних об'єктів.

Усі природні складові рекреаційно-ресурсного потенціалу Карпат відзначаються оздоровчо-рекреаційними, психокомфортними, атракційними, екологічними, ландшафтно-

естетичними, пізнавальними й іншими властивостями. Ефективними фітолікувальними й бактерицидними властивостями володіють мішані та хвойні (ялівецево-ялинові) ліси Карпат. Рекреація в лісових масивах має загальнозміцнюючу дію на людський організм, дає лікувальний (курортологічний) ефект, має важливе психогігієнічне значення. Пішохідна прогулянка лісом середньої тривалості підвищує тонус людського організму, повертає сили та бадьорість, емоційне та фізичне задоволення. За твердженнями фізіологів у результаті перебування людини в лісі відбуваються істотні позитивні зміни у функціях систем кровообігу, дихання, теплорегуляції, збільшення глибини дихання, зниження інтенсивності збуджувальних процесів у корі головного мозку й т. д. Як наслідок – у відпочиваючих спостерігається глибокий сон, покращення апетиту, підвищена фізична та розумова активність. [3, с. 178]. Головною метою екологічної пізнавальної рекреації є збагачення знань щодо живої природи. Під час лісових прогулянок відпочиваючі знайомляться з місцевістю, її орографією, флорою та фауною. Це здійснюється переважно шляхом організованих екскурсій та експедицій.

Покутсько-Буковинські Карпати мають потужний потенціал для розвитку різних видів туризму. Мальовничі ландшафти, гірський рельєф створюють сприятливий фон для коротко-та середньотривалого відпочинку. Природа Карпат у порівнянні з іншими регіонами зазнала менших втрат і в багатьох місцях зберегла свій первісний стан. Тому на сьогодні гостро стоїть питання збереження її унікальності. Зокрема, Чернівецька область має один із найвищих показників заповідності в Україні – близько 13% та поступається лише Закарпатській і Львівській. Об'єкти природно-заповідного фонду належать до групи рекреаційних природних ресурсів, на базі яких доцільно розвивати екологічний пізнавальний і рекреаційний туризм.

Прагненням до збереження представників флори та фауни є факт приєднання України до Конвенції про біорізноманіття – це міжнародна угода, головними цілями якої є збереження біологічного різноманіття, стале використання його компонентів і рівний розподіл вигод від використання генетичних ресурсів. Одним із основних зобов'язань визначеними статтями конвенції є здійснення заходів для відновлення та реабілітації видів, які перебувають під загрозою та для їх реінтродукції в місцях їх природного мешкання при наявності відповідних умов [1, с. 8].

Усі об'єкти ПЗФ можуть використовуватися в короткостроковому відпочинку під час пішохідного, велосипедного або кінного туризму, представляти дестинацію при прокладанні оглядових або тематичних маршрутів. Майже всі туристичні подорожі до природних резерватів передбачають пізнавальні цілі. Проведення таких турів є прикладом класичного напрямку екотуризму, що належить до «австралійської» моделі. Об'єктами екологічного пізнавального туризму на території Покутсько-Буковинських Карпат можуть виступати геологічні пам'ятки, окремі види рослин чи тварин, що знаходяться на межі зникнення (до прикладу – це різні весноцвіти, саламандра, зубр та інші).

У Чернівецькій області нараховується 331 об'єкт ПЗФ, загальною площею близько 104 тис.га, що складає 13 % території області. З них 23 об'єкти мають загальнодержавне значення (площа 12,7 тис. га), а саме: «Вижницький», «Черемоський» та «Хотинський» національні парки, 10 заказників, 9 пам'яток природи, 2 дендропарки та Чернівецький ботанічний сад; 306 об'єктів місцевого значення, серед них – 2 регіональні ландшафтні парки, 47 заказників, 175 пам'яток природи, 4 дендропарки, 40 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, 38 заповідних урочищ. У межах цих територій зростає понад 1600 видів судинних рослин, з яких 106 видів занесено до Червоної книги України. Тут виявлено 392 види хребетних тварин, фауна безхребетних налічує більше 1500 видів, з яких до Червоної книги занесено 118 видів (31 %).

З-поміж заказників Чернівецької області варто звернути увагу на зоологічний заказник місцевого значення «Зубровиця». Зубр є найбільшою наземною твариною України, існування якого під загрозою, тому підлягає під державну програму відтворення й поповнення популяції. Зубрів на території Українських Карпат до 1923 року фактично

вимищили. Відновлення їх популяції розпочалось у другій половині ХХ століття. На територію Покутсько-Буковинських Карпат зубрів завезли в 1970р (19 особин) та у 1977 (ще 4). Уже в 1990 році чисельність зубрів становила близько 200 голів. За роки незалежності України кількість зубрів у природних умовах скорочувалась і в 2015 р. залишилось лише 28 особин, а в 2018 році – 37. (рис 1).

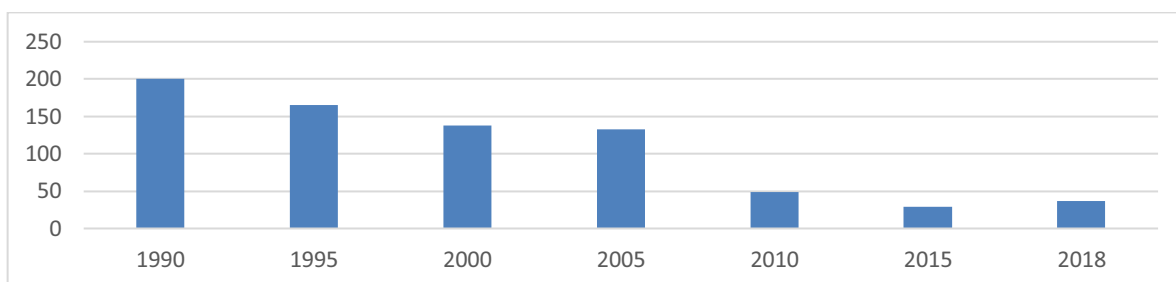

Рис 1. Динаміка чисельності зубра у лісових угіддях Чернівецької області

У 1993 р. на території Сторожинецького лісового господарства вперше в Україні було створено зоологічний заказник місцевого значення, площею 11,7 тис га, як місце оселення цінного представника дикої флори – європейського зубра. 17.06 2009 р. рішенням 29 сесії Вскликання обласної Ради №148-29/08 «Про збереження природно-заповідного фонду Чернівецької області» прийнято рішення про розширення території зоологічного заказника «Зубровиця» на 27,1 тис. га за рахунок земель лісового фонду Вишницького та Путильського районів. Розширення площі заказника було створення комфортних умов перебування, збереження та відтворення популяції зубра як виду, що занесений до Червоної книги України.

У 2014 році на території Банилівського лісництва завершено роботи з будівництва вольєра для зубрів площею 80,3 га та введено його у експлуатацію. Площа вольєру придатна для утримання 12-14 дорослих особин зубрів. По периметру вольєра встановлено електропастух, прокладено 600 м. дороги з гравійним покриттям для зручного під'їзду туристів. Вольєр облаштовано з урахуванням методичних порад, вказівок й інструкцій як вітчизняних, так і зарубіжних спеціалістів-екологів щодо кліматичних, гідрологічних і біосферних особливостей території. Утримання їх у вольєрі дає можливість виростити новонароджених зубрів і згодом випустити в природне середовище в межах ареалів попереднього поширення. Таким чином відновлення популяції зубра європейського на території Покутсько-Буковинських Карпат буде відновлено. Загрози зубрам у вольєрі немає (від поодиноких вовків та ведмедів взмозі обороняються самі). Зубрів регулярно не годують – лише підгодовують, адже зубри були завезені з парків, де жили у вольєрах і коли приходять складні погодні умови, вони чекають на допомогу від людини. Влітку звірі знаходять їжу лише самостійно та харчуються переважно травою значно менше корою дерев, взимку їдять багато гілочок та кори, а часом можуть навіть їсти хвою. Зубр – це єдина тварина, що регулярно їсть папороть. Більшу частину дня зубри ведуть малоактивний спосіб життя, вони сплять чи дрімать, хоч зрідка можуть пастися, але зазвичай напашучи доводять доповно йдуть за три-чотири години до заходу сонця.

Найбільш вдалий для спостереження за зубрами час їх підгодовування – пізня осінь й зима та рання весна, саме тоді за ними легко спостерігати. У літній період працівникам заказника необхідно скликати зубрів до місця туристичного огляду, адже територія, де люди можуть дивитися на зубрів, спостерігати за їх діями обмежена. У заказнику облаштований лише один такий оглядовий майданчик.

Окрім екологічної складової у функціонуванні заказника «Зубровиця» прослідковується також пізнавальна. На сьогодні туристичний ринок насичений великою

кількістю пропозицій турів у відповідності до запитів різних категорій туристів: фототури до нарцисів, крокусів, тюльпанів. Альтернативними можуть бути й тури до європейських зубрів. Завдяки світлинам у соцмережах рекламним акціям турфірм люди дізнаються про зубрів та заказник «Зубровиця».

З кожним роком усе більше уваги приділяється покращенню стану туристичної інфраструктури. Існує досить густа мережа доріг загального користування обласного й місцевого значення, першочерговим призначенням яких було використання для потреб лісового та мисливського господарства. У межах Сторожинецького та Банилівського лісництва облаштовані й заклади розміщення – сучасні будиночки лісника, місткістю 10-15 осіб з місцями для рибальства, альтанками тощо.

Основними видами рекреації в межах об'єктів ПЗФ є відпочинок, екскурсійна та туристична діяльність. Останнім часом ще й набувають популярності такі види, як рибальство та фотополювання. Окрім вищевказаного туристичні поїздки до таких місць мають екопросвітню складову, що наразі є актуальним з огляду на зростання антропогенного впливу туризму на довкілля.

Перелік використаних джерел:

1. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» №2456-ХІІ від 16.06.1992 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>

2. SWOT-аналіз і аналіз програми (GAP-аналіз) політик, програм, планів і законодавчих актів у галузі сільського господарства та підготовка рекомендацій щодо їх удосконалення відповідно до положень Конвенції Ріо / О. Г. Тараріко. – Херсон ФОП Грінь Д,С., 2016 – 104с.

3. Проблеми географії та менеджменту туризму: монографія / Явкін В. Г., Руденко В. П., Король О. Д. та ін. – Чернівці: Рута, 2006. – 260 с.

N INTEGRATIVE ROLE OF THE TOURISM STUDIES AT THE FACULTY OF THEOLOGY OF THE OPOLE UNIVERSITY

Widok N.

nwidok@uni.opole.pl

The Faculty of Theology, The Opole University, Poland

In 2012 at the Faculty of Theology of the Opole University a new field of study was initiated, namely Tourism and the Mediterranean Culture. Its structure is constituted by a first-cycle programme (bachelor's degree) and a second-cycle programme (master's degree). The graduates of the studies are prepared to work in generally understood tourism as well as in cultural institutions, being focused on tourist and cultural contacts at the same time. The selection of subjects provides a solid basis for cosmopolitan thinking and independent problem solving in the area of tourist and cultural activities in the Mediterranean Basin and the Middle East.

Key words: *tourism studies, Mediterranean culture, Middle East, integrative thinking, tourist activity.*

The current generation is a witness of numerous social and political changes taking place in the whole world and thus present also in the states of the European continent. After structural changes resulting from the political breakthroughs in 1990s for the inhabitants of Europe, especially its eastern part, the next stage of history has begun. Business and economic institutions as well as cultural and educational ones, using their creative potentials, have been engaged in the creation of a new reality as fully as possible.